

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi viranomaisten sineteistä ja leimoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki viranomaisten sineteistä ja leimoista. Lailla korvattaisiin virastojen sineteistä annettu valtioneuvoston päätös. Samalla sinettejä ja leimoja koskevan sääntelyn säädöstaso korjattaisiin nykyinen perustuslaki huomioon ottaen asianmukaiseksi.

Lakia sovellettaisiin siinä mainittujen viranomaisten asiakirjoissa käytettäviin sinetteihin ja leimoihin. Laki ei koskisi kuntien ja kirkollisten viranomaisten sinettejä ja leimoja. Esityksen tavoitteena on ensisijaisesti turvata sinettien ja leimojen julkinen luotettavuus. Samalla säännöksiä ajanmukaistettaisiin ja niihin tehtäisiin tarkistuksia, jotka aiheutuvat yleisestä teknisestä kehityksestä. Laissa määriteltäisiin ne ylemmät viranomaiset, joiden tulee käyttää sineteissään ja leimoissaan Suomen vaakunan tunnuskuva. Muut viranomaiset voisivat käyttää Suomen vaakunan sijaan muitakin tunnuskuvia.

Tärkeimmistä periaatteista ja perusteista säädettäisiin lailla ja yleiset tekniset kehykset säädettäisiin sen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Ministeriöt hyväksyisivät oman hallinnonalansa sinetit ja leimat. Kansallisarkistoa olisi yleensä kuultava ennen hyväksymistä heraldisen asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Ennen lain voimaantuloa virastojen sineteistä annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla vahvistettuja leimoja ja sinettejä voitaisiin käyttää lain voimaantulon jälkeen ilman uutta vahvistamista, jos ne eivät olisi uuden lain tai sen nojalla annettujen asetusten vastaisia. Viranomaisten tulisi korvata uuden lain vastaiset sinetit ja leimat kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Valtioneuvoston päätös virastojen sineteistä.....	3
2.2 Muu sinettejä koskeva tai niihin liittyvä lainsäädäntö.....	4
2.3 Sääöstaso	4
3 KANSAINVÄLINEN VERTAILU	4
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	5
4.1 Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	5
4.2 Keskeiset ehdotukset	5
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
5.1 Taloudelliset vaikutukset.....	6
5.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	6
6 ASIAN VALMISTELU	6
6.1 Valmisteluvaiheet.....	6
6.2 Lausunnot hallituksen esityksestä	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	7
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	7
1.1 Laki viranomaisten sineteistä ja leimoista.....	7
LAKIEHDOTUS	10
Laki viranomaisten sineteistä ja leimoista	10

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Sinetit tulivat pohjoismaissa käyttöön keskiajalla. Niiden tarkoituksena oli viranomaisen asiakirjan oikeellisuuden vahvistaminen tai asiakirjan sulkeminen. Aluksi sinetti oli useimmiten mehiläisvahaa ja se ripustettiin pergamenttiasiakirjaan nauhalla. Kun paperi keskiajan lopulta alkaen syrjäytti pergamentin, ei asiakirjaan ripustettavia painavia vahasinettejä enää voitu käyttää. Niiden asemesta yleistyi 1500-luvulla puristesinetti. Se painettiin paperinpalalle, jonka alla oleva oblaattitaikina tai lakka kiinnitti sinetin itse asiakirjaan.

Nykyään julkinen hallinto käyttää yhä neljänlaisia sinettejä: puristesinettejä tärkeimpien asiakirjojen juhlalliseen varmentamiseen, lakkasinettejä tai asiakirjaan liimattavia punaisia paperisinettejä kuoren, kääreen tai asiakirjavihkon sulkemiseen sekä leimasimella suoraan asiakirjaan painettavia leimoja, jotka ovat sinettien neljäs ja nykyään yleisin päätyyppi. Kirjelomakkeisiin etukäteen painetut tunnuskuvat ja sähköiset varmenteet ovat lisäksi tulleet sinettien rinnalle.

Käytössä oleva erimuotoisten ja kokoisten sinettien järjestelmä perustuu suurelta osalta 31.12.1919 annettuun valtioneuvoston päätökseen, jolla virastojen sinettien Venäjän vallan ajasta muistuttavista tunnuskuvista ja merkeistä luovuttiin.

Vuoden 1919 sinettisäännöksiä on sittemmin usein täydennetty ja muutettu, sen mukaan kuin hallinnollisen aluejaon muutokset, uusien virastojen ja laitosten perustaminen, niiden yhdistäminen, lakkauttaminen tai yksityistäminen ovat antaneet siihen aiheita. Kokonaisuudessaan valtioneuvoston päätös uusittiin 1939 ja 1985, mutta sen perusrakennetta ei ole muutettu.

Monet vanhat tunnuksset ovat kadonneet valtionhallinnon sineteistä samalla, kun uusia on tullut tilalle. Alioikeus- ja kihlakuntaudistusten myötä katosi vasta 1990-luvulla useista valtion sineteistä satojen vuosien ikäisiä tunnuskuvia, kuten Porvoon ja Turun

keskiaikaiset vaakunat tai monet 1600-luvulta periytyvät kihlakuntien tunnuksset, jotka kuitenkin jatkavat elämäänsä kunnallisissa sineteissä ja kunnanvaakunoissa, joihin niitä on otettu. Yksityistämisen tai liikelaitostamisen seurauksena sinettiheraldiikasta ovat hävinneet myös kansainvälisesti tunnetut postitorvi ja siipipyörä postin ja rautateiden tunnuksena.

Vaikka nykyisen sinettipäätöksen säännökset ovat joiltakin osiltaan saattaneet käytännön työssä jäädä kuolleiksi kirjaimiksi, on katsottu, että ne sinänsä ovat vakiintunut osa valtion virastokulttuuria ja perinteitä, josta ei pitäisi tarpeettomasti luopua. Usein satojenkin vuosien ikäiset kuvalliset tunnuksset valtion, kuntien ja kirkon sineteissä ovat kansallinen kulttuuriomaisuus, joka on sinänsä säilyttämisen arvoinen ja liittyy Suomen muissa Euroopan unionin maissa ylläpidettäviin hallinto- ja kulttuuritraditioihin.

2 Nykytila

2.1 Valtioneuvoston päätös virastojen sineteistä

Valtioneuvoston päätös virastojen sineteistä (185/1985) on annettu 14 päivänä joulukuuta 1985.

Päätös koskee viranomaisia tasavallan presidentin kansliasta valtionhallinnon paikalliselle tasolle sekä lisäksi evankelis-luterilaista ja ortodoksisista kirkkoa. Siinä määrätään paperi- ja lakkasinettien, leimojen sekä puristesinettien muodoista, teksteistä, väreistä, tunnuskuvista, sinettien vahvistamisesta ja käytöstä poistamisesta.

Valtion virastojen ja muiden päätöksessä mainittujen viranomaisten sinetit vahvistaa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta asianomainen ministeriö viranomaisen esityksestä. Helsingin yliopisto ja Suomen Pankki hyväksyvät omat sinettinsä. Lääninrovastien, kirkkoherranvirastojen ja muiden alempien kirkollisten viranomaisten on alistettava sinettinsä evankelis-luterilaisessa kirkossa tuomiokapitulini ja ortodoksisessa kirkkokunnassa piispan vahvistettavaksi. Kunnallis-

ten viranomaisten sineteistä on päätöksessä todettu säädettävän erikseen. Käytännössä säädöksiä ei kuitenkaan ole.

Jos valtion virasto tai muu päätöksessä mainittu viranomainen haluaa ottaa käyttöön sinetin, jossa on kuva tai muita merkkejä kuin viranomaisen nimi, on siitä hankittava Kansallisarkiston lausunto ennen kuin asiasta tehdään esitys asianomaiselle ministeriölle sinetin vahvistamista varten.

2.2 Muu sinettejä koskeva tai niihin liittyvä lainsäädäntö

Vaalilain (714/1998) 52 §:n mukaan oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman, valmistuttaa leimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä. Lain 53 §:ssä annetaan ohjeita vaalileimasimien toimittamisesta ja 65 §:ssä niiden palauttamisesta. Lain 70 §:n mukaan vaalilautakunnilla tulee olla muun muassa sinetöimisvälineet, joiden toimittamisesta huolehtii oikeusministeriö. Lain 77 §:ssä, joka koskee äänestämisen päättämistoimia, annetaan ohje äänestyslipun leimaamisesta. Lain 78 § koskee äänestyksen päättämistä vaalipäivänä ja alustavaa äänenlaskentaa. Siinä annetaan ohjeet äänestyslippuja sisältävän päällyksen sinetöimisestä. Lain 85 §:n mukaan äänestyslippu on mitätön, jos sitä ei ole leimattu. Lain 99 §:ssä puolestaan annetaan ohjeet asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttämisestä oikeusministeriön määräämällä tavalla sinetöidyssä päällyksessä.

Julkisesta notaarista annetun lain (287/1960) 4 §:n mukaan julkisen notaarin antaman todistuksen tulee olla vahvistettu leimalla tai sinetillä. Lain 7 §:n nojalla ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston päälliköllä tai hänen määräämällään virkamiehellä on myös oikeus ulkomaan viranomaisia varten antaa laissa tarkoitettuja todistuksia, jolloin todistukset on vahvistettava ministeriön leimalla. Konsulipalvelulain (498/1999) 33 ja 34 §:ssä säädetään puolestaan julkisesta notaarista ja hänen tehtävistään edustustossa.

Nimikirjalaisissa (1010/1989) ei säädetä suoraan valtioneuvoston päätöksen mukaisista sineteistä ja leimoista. Mainitun lain nojalla

valtiovarainministeriön antamat nimikirjalain soveltamismääräykset edellyttävät kuitenkin, että nimikirjanotteessa on viraston/laitoksen leima.

Ulkomaalaisasetuksen (142/1994) 30 §:n mukaan ulkoasiainministeriö vahvistaa Suomen edustustoissa ulkomaalaislain ja tämän asetuksen mukaisissa asioissa käytettävien leimojen mallit. Sisäasiainministeriö vahvistaa asianomaista ministeriötä kuultuaan muiden ulkomaalaislain ja tämän asetuksen mukaisissa asioissa käytettävien leimojen mallit sekä antaa poliisille ja passintarkastajille ohjeet passiin tehtävistä merkinnöistä.

Laissa Suomen vaakunasta (381/1978) on säädetty Suomen vaakunan selitys. Lain 2 §:n nojalla Suomen vaakunan käyttämisestä valtiolipussa ja viranomaisten sineteissä säädetään erikseen. Suomen vaakunan tunnuskuva käytetään muun muassa Suomen passin kannessa ja kansilehdellä tunnuskuvana ja turvatekijänä. Lisäksi poliisi käyttää virkamerkeissään ja poliisin henkilökorteissa korttien aitoutta varmentavana tekijänä Suomen leijonaa.

2.3 Säädöstaso

Ehdotetulla lailla säädettäisiin Suomen vaakunan tunnuskuva käytöstä varmenteena tavalla, jolla on muun muassa tunnuskuva käytämisen oikeuden suhteen vaikutuksia myös valtionhallinnon ulkopuolelle. Ehdotetussa laissa määritellyillä sineteillä ja leimoilla vahvistetaan laajojakin oikeusvaikutuksia sisältävien asiakirjojen oikeellisuus.

Nykyisen perustuslain mukaan aiempaa säädöstasoa (valtioneuvoston päätös) ei voida enää katsoa riittäväksi, koska kyse ei ole valtioneuvoston yleistoimivaltaan lukeutuvista seikoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin sinettien ja leimojen teknisistä yksityiskohdista, joista ei ole tarkoituksenmukaista säättää lakitasolla. Ehdotettu asetuksenantovaltuus on tarkkarajainen ja täsmällinen.

3 Kansainvälinen vertailu

Ulkoasiainministeriö on hankkinut 2000-luvun taitteessa Suomen ulkomaanedustus-

toilta vertailutietoja eräiden muiden maiden sinettejä ja leimoja koskevasta lainsäädännöstä ja käytännöstä. Sen saamasta selvityksestä kävi ilmi seuraavaa:

Ruotsissa ei ole yhtä säädöstä, joka käsittelee viranomaisten leimojen ja sinettien käyttöä. Käsitteitä "leima" ja "sinetti" käytetään usean eri alan säädöksissä, mutta ne eivät koske pelkästään virallisten tunnusten käyttöä. Aiemmin oli määräyksiä leimoista esimerkiksi toimitusten virallisessa tiedottamisessa (SFS 1964:618) ja leima-asetuksessa (1964:619), mutta nämä asetukset kumottiin maksuasetuksella (1992:191).

Laissa Ruotsin valtakunnan vaakunasta (SFS 1982:268) sen 3 §:ssä määritellään viranomaiset, jotka saavat käyttää pientä valtakunnan vaakunaa tunnuksenaan. Ennen tunnusten käyttöönottoa pyydetään valtion heraldisen lautakunnan (statens heraldiska nämnd) lausunto. Laissa vaakunan ja muiden virallisten tunnusten suojelusta (SFS 1970:498) määritellään kaupallisen käytön kiellot. Lupa käyttää valtakunnan vaakunaa tai lippua täytyy anoa Patentti- ja rekisterihallitukselta (Patent- och registreringsverket), joka voi pyytää lausunnon Valtionarkistosta (Riksarkivet).

Viranomaisia ei velvoiteta käyttämään leimaa tai sinettiä päätöksissään. He käyttävät tunnusta tai vaakunaa kirjepapereissaan. Tuomioistuimet ja lupia myöntävät viranomaiset käyttävät vielä leimoja.

Tanskassa on säännöksiä valtakunnan vaakunasta ja eräistä muista vaakunoista, niiden käytöstä sekä väärinkäytösten rankaisemisesta. Arkistolaitosta koskevassa laissa on säännöksiä, joiden mukaan valtion arkistolaitos (Statens arkiver) käsittelee valtakunnan vaakunan käyttöön liittyviä asioita ja neuvoo valtion ja kuntien viranomaisia julkisten vaakunoiden, sinettien sekä tunnusten ja lipun suhteen.

Itävallassa Wappengesetz-laki säätelee liittovaltion vaakunan, sinetin ja leimojen ominaisuuksia, kuten muotoa ja värejä, samoin laki säätelee tunnusten käyttöä ja väärinkäytön rankaisemista. Liittovaltion vaakunaa käyttävät muun muassa liittopresidentti, liittoneuvoston puheenjohtaja ja liittohallituksen jäsenet.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Uuden sinettilainsäädännön yleisenä tavoitteena on turvata viranomaisten käyttämien leimojen ja sinettien julkinen luotettavuus ja ylläpitää yleistä luottamusta varmennettujen asiakirjojen oikeellisuuteen. Myös sinettien ja leimojen nykyinen rooli turvatekijänä on otettava huomioon.

Ehdotetun lain tavoite on ensisijaisesti rajata Suomen vaakunan tunnuskuvaan käyttö virallisen varmentamisen tunnuskuvana viranomaisten yksinoikeudeksi. Tavoitteena on myös ajanmukaistaa säädöskokonaisuus siten, että se mahdollistaa teknisen kehityksen seuraamisen. Tärkeimmistä periaatteista ja perusteista säädettäisiin lailla. Yhtenäisen käytännön ja perinteiden säilymisen takaavat yleiset tekniset kehykset säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Keskitetyllä säätelyllä pystytään parhaiten säilyttämään yhdenmukaisuus sekä lisäämään valtion asiakirjojen varmentamisen luotettavuutta, jota edellytetään erityisesti toimittaessa kansainvälisessä ympäristössä. Ehdotuksen tavoitteena on myös korjata asiaa koskeva säädöstaso perustuslain edellyttämälle tasolle.

4.2 Keskeiset ehdotukset

Uusi lainsäädäntö korvaisi nykyisen virastojen sineteistä annetun valtioneuvoston päätöksen. Lakia sovellettaisiin valtion viranomaisten asiakirjoissa käytettäviin sinetteihin ja leimoihin ja muihin näitä vastaaviin asiakirjan aitoutta todistaviin optisiin tunnustuksiin. Laki ei koskisi kuntien ja kirkollisten viranomaisten sinettejä ja leimoja.

Laissa määriteltäisiin Suomen vaakunan tunnuskuvaan käyttöön velvoitetut tai oikeutetut viranomaiset. Ylempien viranomaisten tulisi aina käyttää sineteissään ja leimoissaan Suomen vaakunan tunnuskuva. Laissa yksilöimättömät valtion viranomaiset voisivat käyttää vaakunan sijaan myös muita tunnuskuvia. Lisäksi laissa säädettäisiin sinettien ja leimojen vahvistamiseen ja käytön valvon-

taan liittyvistä menettelyistä. Tarvittavat yksityiskohtaiset säännökset yleisistä ja hallinnonaloille yhteisistä säännöistä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ennen tämän lain voimaantuloa virastojen sineteistä annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla vahvistettuja leimoja ja sinettejä voitaisiin käyttää varmentamiseen lain voimaantulon jälkeen ilman uutta vahvistamista, jos ne eivät olisi uuden lain tai sen nojalla annetun asetuksen vastaisia. Viranomaisten tulisi korvata uuden lain vastaiset sinetit ja leimat kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

5 Esityksen vaikutukset

5.1 Taloudelliset vaikutukset

Osalle viranomaisista aiheutuu uuden lainsäädännön johdosta lisäkustannuksia leimojen ja sinettien uusimisista. Kustannukset jäänevät kuitenkin vähäisiksi. Niitä jouduttaisiin joka tapauksessa uusimaan myös teknisen kehityksen vuoksi. Käytöstä poistuvien leimojen ja sinettien valmistukseen käytettyjen laitteiden luotettavasta hävittämisestä voi aiheutua vähäisiä ylimääräisiä kustannuksia. Esityksellä ei kokonaisuutena arvioiden ole merkittäviä vaikutuksia valtion talouteen. Siirtymäsäännösten johdosta uusiminen jäisi kuitenkin vähäiseksi, koska jo olemassa olevia asianmukaisia leimoja ja sinettejä ei olisi tarvetta ryhtyä muuttamaan.

5.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetun lain mukaan Kansallisarkistolta olisi pyydettävä lausunto ennen sinettien ja leimojen vahvistamista, jos viranomainen haluaa ottaa käyttöön sinetin tai leiman, jossa on kuva tai muita merkkejä kuin viranomaisen nimi tai sen lyhenne. Kansallisarkiston yhteydessä toimii heraldinen lautakunta, joka käytännössä on tähänkin mennessä antanut lausuntoja vastaavatyypisissä asioissa. Kansallisarkiston työmäärän voidaan arvioi-

da lisääntyvän ainakin tilapäisesti uuden lainsäädännön voimaantulon jälkeen. Tällä saattaa olla vähäisiä organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia Kansallisarkistossa.

6 Asian valmistelu

6.1 Valmisteluvaiheet

Valtioneuvoston kanslia asetti vuonna 2000 työryhmän valmistelemaan virastojen sineteistä annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamista. Työryhmän toimikausi oli 1.1.–30.9.2001. Työryhmän tehtävänä oli selvittää, millä tavoin ja millä tasolla sinettiasioista on tarpeen säätää keskitetysti lailla ja tarvittaessa laatia asiaa koskeva hallituksen esitys. Työryhmän muistiosta on aikanaan kuultu ministeriöiden asettamia yhdyshenkilöitä, oikeuskanslerinvirastoa, Kansallisarkistoa, Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja Suomen ortodoksista kirkkoa.

Nyt ehdotettu uudistus on valmisteltu virkatyönä valtioneuvoston kansliassa ottaen huomioon asian aiemmat valmisteluvaiheet.

6.2 Lausunnot hallituksen esityksestä

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot ministeriöiltä, oikeuskanslerinvirastolta, Tasavallan presidentin kanslialta, eduskunnalta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, Suomen Pankilta, Kirkkohallitukselta, Kirkollishallitukselta, Kansallisarkistolta, Kuntaliitolta ja Viestintävirastolta.

Lausunnoista ilmeni, että ehdotetun lain mukaisille sineteille ja leimoille on erityistä tarvetta kansainvälisen kaupan yhteydessä käytettävien erilaisten todistusten ja asiakirjojen osana sekä aitoutta varmentavana turvatekijänä erityisesti poliisihallinnossa. Joillakin hallinnonaloilla tarve sinettien ja leimojen käyttämiseen on vähäistä. Eduskunnan kanslia ei nähnyt sääntelylle tarvetta. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset on pääosin otettu huomioon valmistelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Laki viranomaisten sineteistä ja leimoista

1 §. Soveltamisala. Lakia sovellettaisiin ylimpien valtioelinten, valtion viranomaisten ja Suomen Pankin asiakirjojen varmentamiseen käytettäviin leimoihin, sinetteihin sekä muihin leimoja ja sinettejä korvaaviin tai täydentäviin asiakirjan autenttisuutta todistaviin optisiin (näköaistin avulla havaittavii) merkintöihin ja painojälkiin. Tällainen voi olla myös esimerkiksi hologrammi.

Lakia ei sovellettaisi evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon sinetteihin ja leimoihin, joista säädettäisiin tarvittaessa erikseen. Myös kunnallisten viranomaisten sinetit ja leimat jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle. Käytännössä kunnallisten viranomaisten sinettejä ja leimoja koskevia säännöksiä ei ole ollut eikä niistä säätäminen ole osoittautunut tarpeelliseksi.

Sähköisestä asioinnista sekä sähköisestä alikirjoituksesta ja siihen liittyvistä varmenteista on omaa lainsäädäntöään, joten ehdotettua lakia ei sovellettaisi suoraan tällaisiin varmenteisiin. Varmenteelle on vakiintunut sähköisen asioinnin yhteydessä omaksuttu oma määritelmänsä, joten sekaannusten välttämiseksi ehdotetussa laissa ei käytetä varmenetta yleisterminä, vaan asia ilmaistaan muulla tavoin.

Ehdotetussa laissa tarkoitettu optinen merkintä voi kuitenkin olla myös sähköisen asiakirjan autenttisuuden todistamista palveleva, mahdollisimman vaikeasti purettavissa tai väärennettävissä oleva tekninen suoja, joka voi näkyä esimerkiksi leimaa vastaavana kuviona paperitulosteessa. Tällaiseen silmin havaittavissa olevaan kuvioon tulisi soveltaa ehdotettavaa lakia.

Laki olisi toissijainen erityislainsäädäntöön nähden. Laki ei koskisi sellaisia optisia varmenteita, joita viranomaiset käyttävät Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimus-

ten nojalla tai vakiintunutta kansainvälistä käytäntöä noudattaen. Kansainvälisissä yhteyksissä käytetyt optiset varmenteet ovat kansainvälisesti tunnettuja ja vakiintuneita, eikä vakiintuneita optisia varmenteita voida kansainvälistä luottamusta vaarantamatta muuttaa.

2 §. Määritelmät. Sinetillä tarkoitetaan tässä laissa asiakirjan oikeellisuuden takeena käytettävää lakkaan tai määrämuotoiseen paperiin painettavaa kuvaa ja tekstiä tai valmiiksi paperiin painettua kuvaa ja tekstiä. Sinettien perinteisen käytön arvioidaan jatkuvan tulevaisuudessakin, koska niiden käyttöön liittyy pitkäaikainen traditio esimerkiksi kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisessä oikeusavussa käytettävien asiakirjojen osalta. Sinettien käyttöä rajoittaa niiden valmistamisen kallis hinta ja välineiden vaikea saatavuus.

Leimalla tarkoitetaan asiakirjan oikeellisuuden takeena käytettävää sinetin sijasta musteella aikaan saatavaa vastaavaa kuvaa ja tekstiä. Leimojen käyttö säilynee tulevaisuudessakin edullisena tapana varmistaa asiakirjojen aitoutta.

3 §. Sinettien ja leimojen tunnuskuvat.

Suomen vaakunan tunnuskuvan käyttöä ei rajoitettaisi vain ylimpiin valtioelimiin ja viranomaisiin. Eduskunta, eduskunnan kanslia ja eduskunnan yhteydessä toimivat muut virastot, tasavallan presidentti ja tasavallan presidentin kanslia, valtioneuvosto, ministeriöt, valtioneuvoston oikeuskansleri ja oikeuskanslerinvirasto, korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus, valtakunnansyyttäjä ja valtakunnansyyttäjänvirasto, Helsingin yliopiston kansleri, Suomen Pankki, puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos sekä Suomen ulkomaanedustustot käyttäisivät aina sineteissään ja leimoissaan Suomen vaakunan tunnuskuvaa. Tällä tavalla saavutettaisiin yhtenäisyys ylimpien viranomaisten osalta ja samalla korostettaisiin Suomen vaakunan tunnuskuvan arvoa.

Lainkohta olisi velvoittava siten, että se ei jätä mainituille valtion ylimmille viranomaisille harkintavaltaa käyttäen virallisessa sineteissä tai leimassa jotain muuta tunnuskuvaakin kuin Suomen vaakunaa. Muut kuin 2 momentissa mainitut valtion viranomaiset käyttäisivät sineteissään ja leimoissaan joko Suomen vaakunan tunnuskuvaakin tai muita vahvistettuja tunnuskuvia.

Suomen ja EU:n ulkopuolisten maiden välillä käytävässä kansainvälisessä kaupassa on pitkät ja vakiintuneet perinteet niille varmenteille, joita suomalaiset viranomaiset virkatoimissaan käyttävät. Joissakin tapauksissa varmenteiden kuvista on otettu fyysiset kuvamallit EU:n ulkopuolisten valtioiden kanssa solmittuihin kansainvälisiin sopimuksiin. Tällaisia sopimuksissa määriteltyjä viranomaistehtäviä on muun muassa siirretty maaja metsätalousministeriöltä Elintarviketurvallisuusvirastolle. Virasto on jatkanut varmentamiskäytäntöä, mikä tarkoittaa myös Suomen vaakunan tunnuskuvaan käyttöä varmentamiseen. Suomen vaakuna on siinä määrin vakiintunut kansainvälisissä yhteyksissä, että on perusteltua sallia vaakunan käyttö myös muille kuin ylemmille valtion viranomaisille.

Suomen vaakunan tunnuskuvaan käyttöä ei nykyisin ole säädetty rajoitettavaksi muulla tavoin kuin, että kaupan ei saa pitää vaakunaa, joka olennaisesti poikkeaa Suomen vaakunan selityksestä (Laki Suomen vaakunasta (381/1978) 3 §). Tavaramerkkilaisissa (7/1964), yhteismerkkilaisissa (795/1980) ja mallioikeuslaissa (221/1971) säädetään Suomen vaakunan suojasta tavaramerkkiä, yhteismerkkiä tai mallia rekisteröitäessä. Suomen vaakunan suojasta elinkeinotoiminnassa tai sen yksityisestä käytöstä ei ole annettu muita säädöksiä tai määräyksiä.

Esitettävällä lailla rajoitettaisiin Suomen vaakunan tunnuskuvaan käyttöä sineteissä ja leimoissa sekä muissa sinettejä ja leimoja korvaavissa tai täydentävissä asiakirjan aitoutta todistavissa optisissa merkinnöissä ja painojäljissä. Lakiehdotuksella ei ole muulla tavoin tarkoitus rajoittaa Suomen vaakunan käyttöä. Vaakunan tunnuskuvaan käytön rajoittaminen leimoissa ja sineteissä on tarpeen myös siitä syystä, että estettäisiin sen käyttö harhaanjohtavasti viranomaisen tunnuksena. Lainvastainen käyttö leimoissa ja sineteissä

tulisi rangaistavaksi rikoslain säännösten mukaan, useimmissa tapauksissa väärentämisrikoksena.

Suomen vaakunasta annetun lain 2 §:n mukaan Suomen vaakunan käyttämisestä valtiolipussa ja viranomaisten sineteissä säädetään erikseen. Mainittua lakia ei siten ole tarpeen muuttaa lakiehdotuksen johdosta. Suomen lipusta puolestaan on säädetty lailla 380/1978.

4 §. *Vahvistaminen.* Lain 4 §:ssä säädetäisiin sinettien ja leimojen vahvistamisesta. Kukin ministeriö vahvistaisi omansa ja hallinnonalansa virastojen ja laitosten käyttämät sinetit ja leimat ja valvoisi niiden käytön yhtenäisyyttä hallinnonalallaan. Ministeriön ohjaukseltaan sopii samalla myös käytön valvonta. Eduskunta, eduskunnan kanslia ja eduskunnan yhteydessä toimivat muut virastot ja laitokset, tasavallan presidentti ja tasavallan presidentin kanslia, valtioneuvoston oikeuskansleri ja oikeuskanslerinvirasto, Suomen Pankki sekä yliopistolain (645/1997) 1 §:ssä tarkoitettavat yliopistot vahvistavat omat sinettinsä ja leimansa sekä niitä koskevat tarkemmat määräykset. Määräyksissä olisi otettava soveltuvin osin huomioon mitä 6 §:n nojalla säädetään valtion viranomaisten sineteistä ja leimoista.

Lainkohdassa säädetäisiin velvoite pyytää Kansallisarkiston lausuntoa ennen sinetin ja leiman vahvistamista, jossa on kuva tai muita merkkejä kuin viranomaisen nimi tai sen lyhenne. Ehdotetulla säännöksellä pyritään takaamaan heraldisen asiantuntemuksen huomioon ottaminen uusien sinettien ja leimojen osalta. Ei ole tarkoituksenmukaista, että pelkän nimen tai lyhenteen sisältävistä sineteistä ja leimoista olisi pyydettävä heraldinen lausunto.

Kansallisarkisto on maan heraldinen virasto. Sen yhteydessä toimii heraldinen lautakunta, jonka valtiovalta jo 1957 asetti ohjaamaan ja valvomaan valtakuva- ja julkisen vallan eli valtion, kuntien ja kirkon kuvallisia tunnuksia. Näitä ovat Suomen lipun ja vaakunan lisäksi muun muassa läänien ja maakuntien ja kuntien sekä kirkon vaakunat, virastojen sinetit, huvialusten ja joukko-osastojen liput. Lautakunta valmistelee ne heraldiset, siis vaakunoita, sinettejä ja lippuja koskevat lausunnot, joista Kansallisarkiston on annettava eri säännösten nojalla lausun-

tonsa. Lausuntoja annetaan sekä viranomaisille että yksityisille. Lautakunnan tulee muutenkin seurata ja edistää heraldista kulttuuria ja tehdä toimialaansa koskevia esityksiä ja aloitteita.

5 §. Hävittäminen. Lain 5 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset käytöstä poistettavien sinettien ja leimojen tekemiseen käytettyjen välineiden, menetelmien ja ohjelmistojen hävittämisestä. Säännöksellä velvoitettaisiin viranomaiset huolehtimaan tarpeettomaksi käyneen välineistön hävittämisestä väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi. Sinetin tai leiman vahvistava taho päättäisi hävittämisestä varattuaan Kansallisarkistolle tilaisuuden ottaa talteen hävitettävää aineistoa. Hävittämistä ei siis saisi suorittaa, ennen kuin Kansallisarkisto on ottanut talteen aineiston, jonka se harkitsee tarpeelliseksi säilyttää.

6 §. Tarkemmat säännökset. Ehdotetun lain 6 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin yleiset ja hallinnonaloille yhteiset säännökset sinettien ja leimojen muodosta, koosta, tekstistä, väreistä, tunnuskuviosta, vahvistamisesta ja hävittämisestä.

7 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Uudella lailla kumottaisiin valtioneuvoston päätös virastojen sineteistä (185/1985). Kumottavan päätöksen säännöksiä, jotka koskevat evankelis-luterilaista kirkkoa, sovelletaan kuitenkin kolmen vuoden ajan lain voimaantulosta. Näin varattaisiin riittävä aika tehdä kirkkolainsäädäntöön mahdollisesti tarvittavat muutokset.

Ennen lain voimaantuloa virastojen sineteistä annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla vahvistettuja leimoja ja sinettejä voitaisiin kuitenkin siirtymäsäännöksen nojalla käyttää lain voimaantulon jälkeenkin ilman uutta vahvistamista, jos ne eivät ole uuden lain tai sen nojalla annettujen asetusten vastaisia. Viranomaisten tulee korvata tämän lain vastaiset sinetit ja leimat kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

viranomaisten sineteistä ja leimoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään ylimpien valtioelinten, valtion viranomaisten ja Suomen Pankin asiakirjojen oikeellisuuden varmentamiseen käytettävistä sineteistä ja leimoista.

Mitä tässä laissa säädetään sineteistä ja leimoista, sovelletaan myös muihin leimoja ja sinettejä korvaaviin tai täydentäviin asiakirjan oikeellisuuden varmentamiseksi käytettäviin optisiin merkintöihin ja painojälkiin.

Tämä laki ei koske sinettejä ja leimoja, joita käytetään Suomen valtiota velvoittavien kansainvälisten sopimusten nojalla tai vakiintunutta kansainvälistä käytäntöä noudattaen.

Sähköisistä allekirjoituksista ja sähköiseen asiointiin liittyvistä varmenteista säädetään erikseen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sinetillä* asiakirjan oikeellisuuden takeena käytettävää lakkaan tai määrämuotoiseen paperiin painettavaa kuvaa ja tekstiä tai valmiiksi paperiin painettua kuvaa ja tekstiä; ja

2) *leimalla* asiakirjan oikeellisuuden takeena käytettävää sinetin sijasta musteella aikaan saatavaa vastaavaa kuvaa ja tekstiä.

3 §

Sinettien ja leimojen tunnuskuvat

Suomen vaakunan tunnuskuvaa voivat käyttää sineteissään ja leimoissaan vain tässä laissa tarkoitettut valtioelimet, valtion viranomaiset ja Suomen Pankki.

Suomen vaakunan tunnuskuvaa käyttävät aina sineteissään ja leimoissaan:

eduskunta, eduskunnan kanslia ja eduskunnan yhteydessä toimivat muut virastot,

tasavallan presidentti ja tasavallan presidentin kanslia,

valtioneuvosto,

ministeriöt,

valtioneuvoston oikeuskansleri ja oikeuskanslerinvirasto,

korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus,

valtakunnansyyttäjä ja valtakunnansyyttäjänvirasto,

Helsingin yliopiston kansleri,

Suomen Pankki,

puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos sekä

Suomen ulkomaanedustustot.

Muut kuin 2 momentissa mainitut valtion viranomaiset voivat käyttää myös muita vahvistettuja tunnuskuvia sineteissään ja leimoissaan Suomen vaakunan tunnuskuvan sijaan.

4 §

Vahvistaminen

Ministeriö vahvistaa omat sinettinsä ja leimansa sekä hallinnonalansa virastojen ja laitosten käyttämät sinetit ja leimat. Valtioneuvoston kanslia vahvistaa valtioneuvoston sinetit ja leimat.

Eduskunta, eduskunnan kanslia ja eduskunnan yhteydessä toimivat muut virastot ja laitokset, tasavallan presidentti ja tasavallan presidentin kanslia, valtioneuvoston oikeuskansleri ja oikeuskanslerinvirasto, Suomen Pankki ja yliopistolain (645/1997) 1 §:ssä tarkoitetut yliopistot vahvistavat omat sinettinsä ja leimansa sekä antavat niitä koskevat tarkemmat määräykset. Määräyksissä on otettava soveltuvin osin huomioon mitä 6 §:n

nojalla säädetään valtion viranomaisten sineteistä ja leimoista.

Ennen sellaisen sinetin tai leiman vahvistamista, jossa on kuva tai muita merkkejä kuin viranomaisen nimi tai sen lyhenne, on asiasta pyydettävä Kansallisarkiston lausunto.

5 §

Hävittäminen

Käytöstä poistettavat sinetit ja leimat sekä niiden tekemisen mahdollistavat erityiset välineet on hävitettävä. Sinetin tai leiman vahvistava taho päättää hävittämisestä varattuaan Kansallisarkistolle tilaisuuden ottaa talteen hävitettävää aineistoa.

6 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään valtion viranomaisten sinettien ja leimojen muodosta, koosta, tekstistä, väreistä, tunnuskuvista, vahvistamisesta ja hävittämisestä.

7 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan virastojen sineteistä annettu valtioneuvoston päätös (185/1985). Kumotun päätöksen säännöksiä, jotka koskevat evankelis-luterilaista kirkkoa, sovelletaan kuitenkin kolmen vuoden ajan lain voimaantulosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa virastojen sineteistä annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla vahvistettuja leimoja ja sinettejä voidaan käyttää lain voimaantulon jälkeen ilman uutta vahvistamista, jos ne eivät ole tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisia.

Viranomaisten tulee korvata tämän lain vastaiset sinetit ja leimat tämän lain mukaisilla sineteillä ja leimoilla kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Naantalissa 26 päivänä kesäkuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministeri Matti Vanhanen